

Vergaderjaar 2018–2019

31 477

Bestrijden witwassen en terrorismefinanciering

Nr. 41

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN FINANCIËN EN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 juni 2019

Misdaad mag niet lonen. In Nederland niet, in Europa niet en wereldwijd niet.

Door opbrengsten uit misdrijven wit te wassen worden deze van de onderwereld in de bovenwereld gebracht. Dat maakt het voor criminelen mogelijk om buiten het bereik van de overheid te blijven en om ongestoord van die opbrengsten te genieten. Ook kunnen deze illegale opbrengsten worden gebruikt voor de financiering van dezelfde of nieuwe criminele activiteiten. Vaak wordt daarbij gebruik gemaakt van complexe (inter)nationale juridische structuren. Criminelen die het financiële stelsel gebruiken om hun criminele opbrengsten te verhullen, tasten de integriteit en veiligheid van het financiële stelsel ernstig aan. Witwassen is een immens en complex probleem en het is dan ook van groot belang dat witwassen op een gezamenlijke en effectieve wijze wordt tegengaan.

Aanleiding

Het afgelopen jaar zijn er in Nederland en in Europa een aantal voorbeelden geweest waar de aanpak van witwassen duidelijk te kort schoot. In Nederland zijn dat onder meer de transactie die ING met het Openbaar Ministerie is overeengekomen als ook door DNB opgelegde sancties. In Europa hebben schandalen rond de Deense Danske Bank, de Maltese Pilatus Bank, de Estse Versobank AS en de Letse ABLV grote impact gehad. Deze voorbeelden maken gebreken in het stelsel zichtbaar en tonen aan dat het noodzakelijk is dat banken hun poortwachtersfunctie beter vervullen. Verder blijkt uit onderzoek dat in Nederland jaarlijks circa 16 miljard euro wordt witgewassen.¹ Het gaat hoofdzakelijk om opbrengsten uit drugscriminaliteit en fraude, die ongeveer voor de helft

¹ Aard en omvang van criminele bestedingen. Eindrapportage, bijlage bij Kamerstuk 31 477, nr. 28

uit het buitenland komen.² Dit alles vormt voor ons de aanleiding om gezamenlijk een plan van aanpak witwassen op te stellen. We informeren uw Kamer in deze brief over de inhoud en de doelstellingen van het plan van aanpak³.

Plan van aanpak witwassen

Voor het voorkomen en bestrijden van witwassen en onderliggende criminaliteit bestaat al een uitgebreid wettelijk kader. Een breed pallet aan instellingen en beroepsbeoefenaars voert onderzoek naar cliënten uit en er vindt intensief toezicht en opsporing plaats. Dit plan van aanpak adresseert geconstateerde risico's en bevaataanvullingen en intensive-ringen. De voorgestelde maatregelen zijn ingedeeld in drie pijlers, maar zijn nadrukkelijk met elkaar verbonden. Witwassen kent vele verschijningsvormen die niet met een enkele maatregel zijn aan te pakken. Gezamenlijk moeten de maatregelen zorgen voor een effectievere aanpak en betere bescherming van ons financieel stelsel. Daarbij wordt ook een bijdrage geleverd aan het vergroten van het lerend vermogen bij alle betrokken partijen.

In pijler 1 verhogen we de barrières zodat het voor criminelen moeilijker is om illegaal verkregen inkomsten binnen het financiële stelsel te brengen. In pijler 2 vergroten we de effectiviteit van de poortwachtersfunctie en het toezicht daarop zodat crimineel vermogen uit ons stelsel wordt geweerd. In pijler 3 versterken we de opsporing en vervolging zodat criminelen nog sneller en effectiever worden aangepakt. Deze drie pijlers kunnen niet los van elkaar bestaan. Het opwerpen van barrières bemoeilijkt het handelen van criminelen. Dit verkleint het aantal partijen dat met illegaal verkregen vermogen toegang kan krijgen tot het financieel stelsel en bemoeilijkt criminele activiteiten. Het verbeteren van de poortwachtersfunctie, het toezicht en de samenwerking beperkt het illegaal verkregen vermogen dat in ons financieel stelsel terecht komt en levert meer informatie op voor opsporingsinstanties. Een versterkte opsporing moet criminaliteit en het verkrijgen van inkomsten hieruit aanpakken en zo het bezit van illegaal verkregen geld verkleinen.

Het voorkomen en bestrijden van witwassen is een gezamenlijke opgave van zowel het kabinet, toezichthouders, FIU-Nederland, opsporingsautoriteiten en het Openbaar Ministerie als partijen uit de sector, zoals banken, verzekeraars en accountants. Wij hebben in aanloop naar dit plan met deze partijen gesproken en zij scharen zich allen achter dit plan. Gezamenlijk willen wij met deze partijen zorgen dat criminelen geen voet aan de grond krijgen in ons financieel stelsel. Om dit te bewerkstelligen is samenwerking tussen publieke en private partijen van doorslaggevend belang. Intensivering van de bestaande samenwerking en het gezamenlijk stellen van prioriteiten zien wij dan ook als een overkoepelende opgave en een doorlopend proces.

De verschillende maatregelen in het plan van aanpak adresseren de belangrijkste risico's die voor Nederland – met inbegrip van de BES-eilanden – zijn geconstateerd.⁴ Witwassen stopt echter niet bij de grens. Het tegengaan van witwassen vergt niet alleen een nationale

² Door deze en andere informatie uit de beleidscyclus tegengaan witwassen is er scherper zicht ontstaan op de mogelijkheden om het financiële stelsel te versterken ter voorkoming van witwassen. Zie onder andere Monitor anti-witwasbeleid 2014–2016. Eindrapportage. Bijlage bij Kamerstuk 31 477, nr. 28

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

⁴ National Risk Assessment, bijlage bij Kamerstuk 31 477, nr. 22 en National Risk Assessment Bonaire, Sint Eustatius en Saba, bijlage bij Kamerstuk 31 477, nr. 28

aanpak, maar ook inzet op Europees of wereldwijd niveau op basis van internationaal vastgestelde standaarden. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste maatregelen samengevat die wij, samen met de andere betrokkenen, de komende jaren nemen ten behoeve van het voorkomen en bestrijden van witwassen en onderliggende criminaliteit. In de bijlage wordt nader ingegaan op de maatregelen.

Wat we willen bereiken:		Hoe we dat aanpakken:
1. Verhogen barrières		
Moeilijker maken voor criminelen om wit te wassen	Voorkomen misbruik juridische entiteiten en constructies	– Openbaar register met uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten. – Openbaar register met uiteindelijk belanghebbenden van trusts en soortgelijke juridische constructies. – Verplichting om balans en staat van baten en lasten van stichtingen te deponeren. – Tegengaan brievenbusfirma's (aanpak belastingontduiking en -ontwijking).
	Tegengaan gebruik grote sommen contant geld	– Uitbreiding toezicht en handhaving douane op vervoer van contant geld en andere liquide middelen binnen EU. – Verbod op contant geld vanaf € 3.000 voor handelaren en periodiek onderzoek doen naar deze grens. – In Europees verband inzetten voor afschaffing 500 euro biljet en acceptatie ervan bespreken in het MOB.
	Beperken risico's van crypto-valuta	– Reguleren aanbieders van cryptowallets en omwisselplatforms. – Aanscherpen regulering op Europees niveau van cryptodiensten en ICO's ter uitvoering van FATF standaarden. – Investeren in projecten gericht tegen criminele geldstromen en crypto's.
	Tegengaan witwassen op BES-eilanden	– Aanscherpen Wwft BES ter beperking van geconstateerde risico's. – Vergroten informatiepositie, kennis en capaciteit toezicht en opsporing.
	Blijvend aanscherpen anti-witwasbeleid	– Periodieke uitvoering van National Risk Assessments en beleidsmonitoren witwassen en financiering terrorisme voor Europees Nederland en BES, zodat beleid risicogericht kan worden bijgesteld. – Analyseren van het Nederlandse witwasbeleid t.b.v. Evaluatie Nederland door FATF in 2021.

Wat we willen bereiken:		Hoe we dat aanpakken:
2. Vergroten effectiviteit poortwachtersfunctie en toezicht		
Weren van crimineel verkregen vermogen uit ons financieel stelsel	Verstevigen prioriteitstelling in de bancaire sector	– Voldoende investeringen en juiste tone at the top in de sector. – Dialoog van kabinet met sector over poortwachtersrol.
	Vergroten samenwerking en informatie-uitwisseling private instellingen	– Wegnemen bestaande wettelijke belemmeringen voor interbancaire gegevensdeling voor samenwerking bij transactiemonitoring en zwarte lijst ongebruikelijke klanten. – Vragen van formeel advies van de AP voor: a) gebruik BSN-nummer/toegang BRP; b) toegang gesloten gedeelte UBO-register. – Bepalen toepasselijkheid uitkomsten onderzoek voor andere financiële instellingen, zoals levensverzekeraars en notarissen. – Binnen Europa en daarbuiten goede voorbeelden van gegevensdeling uitdragen.
	Intensiveren publiek-private samenwerking (PPS) en samenwerking tussen publieke instellingen	– Samenwerking in het FEC door middel van projecten gericht op specifieke risico's, zoals voorkomen misbruik door of via stichtingen, contanten (illegale betaling), trustsector en beleggingsfraude. – Kennis en expertise vergaren door AMLC-projecten. – Bevorderen gegevensverwerking in samenwerkingsverbanden. – Oprichten Serious Crime Taskforce (SCTF): het delen van witwassubjecten uit de opsporing met grootbanken en vice versa (pilot). – Vaststellen prioriteiten, delen van trends en casussen binnen het FEC PPS en daarbuiten. – Nationaal offensief witwassen binnen FEC PPS. – Uitwisseling expertise tussen banken en autoriteiten als FIU en FIOD. – Waar mogelijk intensiveren informatiestroom tussen FIU-Nederland en toezichthouders. – Onderzoek naar coördinatie en prioriteitstelling. – Vinger aan de pols houden of de capaciteit van toezichthouders voldoende is geborgd.
	Monitoren aanpak trustsector	– Nauwlettend volgen van ontwikkelingen in en naleving door de trustsector en indien nodig nadere maatregelen nemen. – Tussentijdse monitoring eerste toezichtservaringen en beeld naleving trustsector door DNB dit najaar. – Oppakken signalen illegale trustdienstverlening door DNB. – Onderzoek mogelijkheden integrale aanpak (bestuursrecht en strafrecht) trustsector.
	Verbeteren naleving door accountants	– Inzetten op betere signalering van fraude en corruptie door accountants (FIOD-traject met NBA). – Uitbreiding capaciteit Bureau Financieel Toezicht.
	Vergroten effectiviteit op Europees niveau	– Inzet op Europees toezicht door een nieuw op te richten centrale toezichthouder. – Inzet op effectieve opvolging van post-mortem onderzoek EC.

Wat we willen bereiken:		Hoe we dat aanpakken:
3. Versterken opsporing en vervolging		
Effectief strafrechtelijk aanpakken van witwassen en ondermijnende criminaliteit	Verbeteren informatiepositie opsporingsautoriteiten en FIU	– Ruimere mogelijkheden voor Wwft-toezicht-houders om toezichtinformatie te delen met de FEC-partners. – Verwijzingsportaal bankgegevens dat opsporing betere toegang geeft tot bankgegevens. – Uitbreiding verwijzingsportaal bankgegevens met saldo- en transactiegegevens.
	Intensivering van opsporing en vervolging	– Extra capaciteit voor o.a. FIOD, FIU en OM. – Landelijk programma witwasbestrijding.
	Versterken aanpak ondermijning	– Extra geld regeerakkoord: € 100 mln. incidenteel, structureel oplopend tot € 10 mln. – Gezamenlijke projecten op aanpak ondermijning. – Extra politiecapaciteit (171 fte) t.b.v. de opsporing van ondermijning. – Aanscherping van diverse wetgeving op terrein Justitie en Veiligheid voor aanpak ondermijning.
	Verbeteren van het afpakken van crimineel verkregen vermogen	– Extra gelden vanuit Justitie en Veiligheid (€ 30 mln.). – Gezamenlijke projecten i.h.k.v van aanpak afpakken, waaronder aanscherping wetgeving.

Conclusie

Ons doel is het waarborgen van een integer en veilig financieel stelsel. Dat gaan wij samen doen met de toezichthouders, opsporingsautoriteiten, FIU-Nederland, het Openbaar Ministerie en de betrokken partijen uit de sector. Met die gezamenlijke inzet willen wij de aanpak van witwassen naar een hoger niveau tillen. Nederland wordt in 2021 geëvalueerd door de Financial Action Task Force (FATF) op de maatregelen gericht op het tegengaan van witwassen en financieren van terrorisme en de effectiviteit daarvan. Om de effectiviteit van ons stelsel te verhogen moeten nog een aantal stappen worden gezet, waaraan dit plan van aanpak een wezenlijke bijdrage levert. Wij willen internationaal tot de koplopers op de aanpak van witwassen behoren. De evaluatie door de FATF zien wij als een belangrijk meetmoment om dit te toetsen.

Het voorkomen en bestrijden van witwassen is voortdurend in ontwikkeling en vergt de constante aandacht en samenwerking van alle betrokkenen. Daarom spreken wij aan het einde van het jaar opnieuw de betrokken partijen over de voortgang en effectiviteit van de maatregelen in het plan van aanpak. Daarbij zullen we samen afspraken maken over het vervolg om de aandacht hoog te houden. Wij informeren uw Kamer eind dit jaar over de uitkomsten en de stand van zaken van de maatregelen uit dit plan.

De Minister van Financiën,
W.B. Hoekstra

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus